

ÚN SAQUÍN DE PIÑAS

Ten noventa y tres anos. Alta y esbelta como un xunco. Nada máis acercarme á porta reconocéume, despois de máis de trinta anos sin vernos. Un bon abrazo y que nada de chamalla d'usté foi el sou primeiro saludo.

Francisca Núñez, vecía del Porto. Toda úa muyer dende os pés á cabeza. Profundamente creyente, anque á vida nun ye fora muito ben, nun duda en afirmar:

—Dios sabe que nos ten, é el mayor amigo del home y sempre m'acompaña a todas partes.

El último golpe ruin d'esqueicer sucédeu este último outono. A morte anunciada da súa fiya Pepita.

—Eu sabía que taba mui malía, que se m'iba morrer pero disimulaba pra qu'ella nun sufrira sabendo qu'eu lo sabía. Un día cheguéi á residencia d'Avilés. Quería vella antias de que se fora. Xa nin falaba nin vía pero que, por Dios —dícame a neta—, que nun chorase, porque taba con todo el conocemento. Condo la vin tiradía na cama, toméiye as maos y a probitía apretóumas con tanta forza que parece qu'inda sinto as súas manías nas mías.

—A súa fiya reconocéula.

—¿Podes crer que me reconocéu? Además tentóu de mover os llabios y botar úa risadía tan triste, tan triste... y morréu chamándome, nenía del alma.

El sufrimento de Francisca é demasiaio profundo, dolente. Ás veces nun son abondas as palabras pr'arroupar de dalgún xeito el angustia que traspassa neste momento el corazón d'esta madre.

—A enfermeira, al ver aquello, díxome: «Señora, ¿é usté súa madre?». «Pois si, soi súa madre». «Pois xa ve. A súa fiya reconocéula». «Claro», respondínye, «é que madre nun hai más qu'úa».

Sólo levaba lo encapellao.

—Condo m'avisan de qu'a mía fiya xa nun taba, salín de casa colo encapellao. Nin roupa, nin melecías, nada. Y aquel cementerio da Carriona tan grande que mete medo. Despois veron trerme a casa, Pepe y a neta. Eu sentíame tan mala. Dolíanme tanto as pernas, quería chorar y nun podía. ¡Nun me salía nin úa llágrima!

Francisca Núñez, a os sous noventa y tres anos, regóu os camíos cuas súas llágrimas. Os sous oyoos queimaos son un espeyo fiel del que foi a súa vida.

—Condo m'operéi da vista, dixo el doctor: «Usté, señora, ten a vista queimada». Cómo vou ter a vista queimada se nunca trabayéi en cousa algúa que me queimara a vista. Se el meu trabayo era al aire llibre. ¿Tu sabes lo que me respondéu?

—Figúrome.

—«Ten usté a vista queimada de chorar. Nun hai cousa que más queime a vista qu'as llágrimas. ¿Nun ve que salen calentes?». Y pedíume úa cousa.

Francisca fai úa pausa. Non sempre os conseyos dos médicos son bus de seguir y, neste caso, habería que poñerse nel peleyo d'esta muyer. Comprender a dura realidá da súa vida.

—«Nun ten que chorar máis, nin por usté nin por naide. Nun yo puxeron fácil, Francisca». «Claro que non. ¡Cónto teño choro polos camíos! Se podían regar os montes y os camíos cuas mías llágrimas.

Vivir cua venta d'un saquín de piñas.

A protagonista d'esta historia quedóu viuda con treinta y cinco anos. Seis fijos y el célo y a terra como único sustento.

—Trabayéi en todo honradamente pra criar os fijos. Però escúitame, nenía. Morréume el home. Quedéi completamente sola con seis criaturas, sin seguro, sin úa peseta. Sólo un saquín de piñas qu'iba buscar al monte. Vendíalo en dúas pesetas. Sacaba arena y vendíala tamén. Con eso iba tirando. Però condo chega úa desgracia, nunca vén sola. A os dous meses de morrer el padre, morre Paquita de difteria. Tía dous anos y en veinticuatro horas la llevóu. Però a desgracia nun acabara. A os cuatro meses morre Toñín con cuatro anos. Tres mortes en nada de tempo. ¡Ai, a mía vida! Naide que nun lo pase se pode figurar. Y a seguir lluitando, madrugando. En conto aclaraba el día iba pral monte. Se nun había piñas, nun había pan nin cousa algúa que llevar á boca.

—¿Cómo coyía as piñas, Francisca?

—Tirábalas con un gabexo. Un palo, un gancho na punta y tirábalas dende el tarrén. Valían pouco, pero se m'iba a ganar el xornal pagábanme úa peseta por todo el día de trabayo. Era todo úa miseria. Despóis d'encher el saquín de piñas, sentábame nel vallao a chorar, a chorar. Porque era mui triste. Taba tan sola, sin naide que me botara úa mao... Però ¿tas escribindo a mía vida...?

—Col sou permiso, Francisca. As súas vivencias son únicas, nun se poden perder. Sobre todo vistas dende agora. El comprobar que, a pesar de todas as adversidades, deu sobrevivido a tanta calamidá. A lluita diaria tía que ser terrible.

—Nun lo sabes ben. Más tarde veu úa orde pra todos os que nun tíamos seguro, se queríamos pagar el subsidio prá veyez. Porque, condo se me morréu el marido, nun había nada. Mira: a min chámame Mario Ron y dícame: «¿Ques pagar prá veyez, Francisca?». Eu, sin pensallo, contestéiye: «Si, anque teña que pedir».

Cinco duros cada tres meses

Era un capital. Però ta demostraos que pode máis el querer qu'el poder. Tampouco nun teño a menor duda da personalidá de Francisca.

—Paguéi el seguro, criéi a os fiyos. ¡Cónto trabayéi...! Ás veces dicíame Mario Ron: «Francisca, nun te me quedas sin cuartos pra comprar pan a os fiyos. Lleva el recibo y, condo te veña ben, págaslo». «¡Ai, non! Cobra, que xa m'arreglaréi».

—Este home foi consideraos con usté, Francisca.

—Mario foi todo un caballero.

Dice el refrán que nun hai mal que cen anos dure. Y a primeira pensión chegóu en forma de paga como pensionista.

—Condo me chama Mario Ron pra cobrar a primeira paga, dícame: «Francisca, veinte cuatrocetas pesetas. Así y todo, hei a mirar se che pertenece algo más». ¿Sabes lo que ye contestéi? «Déixalo, Mario, que con estas cuatrocetas pesetas y un xornalín, soi a más rica del llugar». «Con pouco te conformas, muyer», eso foi lo que me dixo. Pos con eso mesmo xa tou contenta.

—¿Y por qué se negóu a qu'este señor comprobara se ye pertencía algo más Francisca?

—Porque tía medo a que se revolvía algo mo quitaran, y quedaba outra vez sin nada. Agora soi pensionista. Dican que lo van subir, però tanto me dá. A min chégame y sóbrame. Ás veces hasta me dá dolo malgastallo.

—Comer lo que quira, cuidarse, que ten que cuidarse, Francisca, nun é ningún derroche. Recuperar pouco a pouco a serenidá. Pedir a os fiyos y netas que veñan muito a vella —Mozas guapas das qu'a bola enseña orguyosa as súas fotografías—, que nun esqueizan que nel Porto espéralas súa bola. Úa muyer todo corazón. Úa muyer que lluitóu con uñas y dentes por conseguir el pan dos sous fiyos.

—Teño os oyos queimaos de chorar y chorar.

—Nun esqueiza a receta del doctor, Francisca. Acabarónse ás llágrimas que queiman muito.

Seudónimo: Pepa